Relax, tel flex!

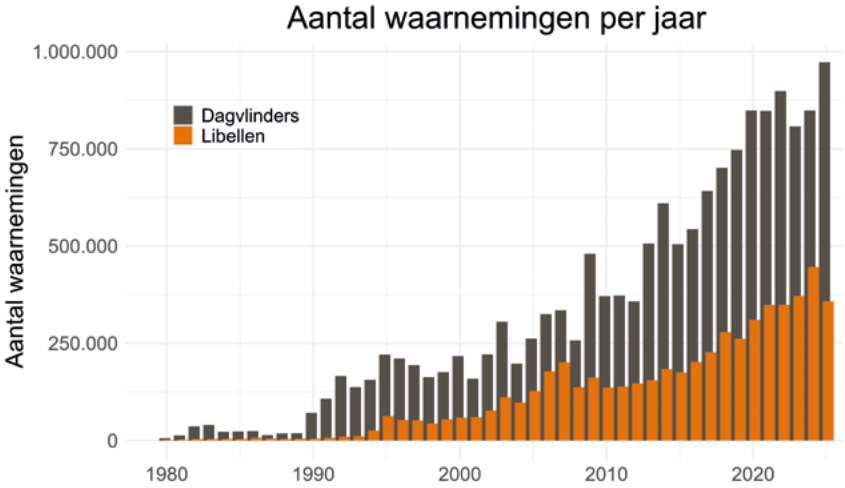
Groen maakt gelukkig en een groene omgeving heeft een positieve invloed op onze gezondheid. Geen wonder dat mensen graag tot rust komen door een rondje te wandelen in de natuur. Hoe mooi is het om als natuurliefhebber tijdens dat rondje bij te kunnen dragen aan natuuronderzoek? Met de nieuwe campagne 'Relax, tel flex!' roepen we wandelaars op tot soorten tellen.

Tekst:
Gerdien Bos &
Marjelle Molenaar
De Vlinderstichting

Als je vlinders, libellen of hommels telt voor een van de meetnetten, overkomt je het vast weleens. Je bent op vakantie ergens in Nederland, wandelt op een prachtig – of minder prachtig – plekje en denkt: "wat zou het toch mooi zijn als hier ook een meetnetroute of -punt ligt. Maar tellingen voor een meetnet moeten herhaaldelijk op dezelfde plek, op dezelfde manier gedaan worden. Dat geeft nu eenmaal de betrouwbaarste data en zorgt dat we onderbouwde trends van soorten kunnen berekenen. Dat vakantieplekje ligt vast niet om de hoek, dus zelf een meetnetroute starten op die plek is geen optie. Misschien telt er al iemand anders, maar misschien ook niet. Hier biedt flextellen uitkomst. Flextellen is, zoals de naam al zegt, flexibel. Je telt wanneer, waar en hoe vaak je maar wilt. Dat biedt ook mogelijkheden voor mensen die wel graag bij willen dragen aan vlinder- of libellenonderzoek, maar om wat voor reden dan ook geen mogelijkheid hebben om te tellen voor een van de meetnetten.

Flextellen

Met je smartphone op zak en de juiste app geïnstalleerd kun je op elk moment een flextelling starten. Wanneer je een flextelling doet, wordt je hele telling als een totaalpakket opgeslagen. De begintijd en eindtijd worden vastgelegd en je looproute wordt bijgehouden gedurende je telling. Tijdens je wandeling is het de bedoeling dat je alle individuen van de hele soortgroep vastlegt. Zo weten we achteraf precies welke soorten je hebt gezien én welke niet, en ook waar je precies hebt gelopen, maar misschien wel niets hebt gezien. Deze manier van tellen is niet nieuw: wie al kwartiertellingen doet met de ButterflyCount app, een Sessie start in Observation (Waarneming.nl) of soortgroepen telt met de LiveAtlas via Avimap, telt al volgens het principe van flextellen. Toch is het nog lang niet bij iedereen bekend. Het biedt een mooie aanvulling op de meetnetten en heeft veel meerwaarde ten opzichte van losse waarnemingen.

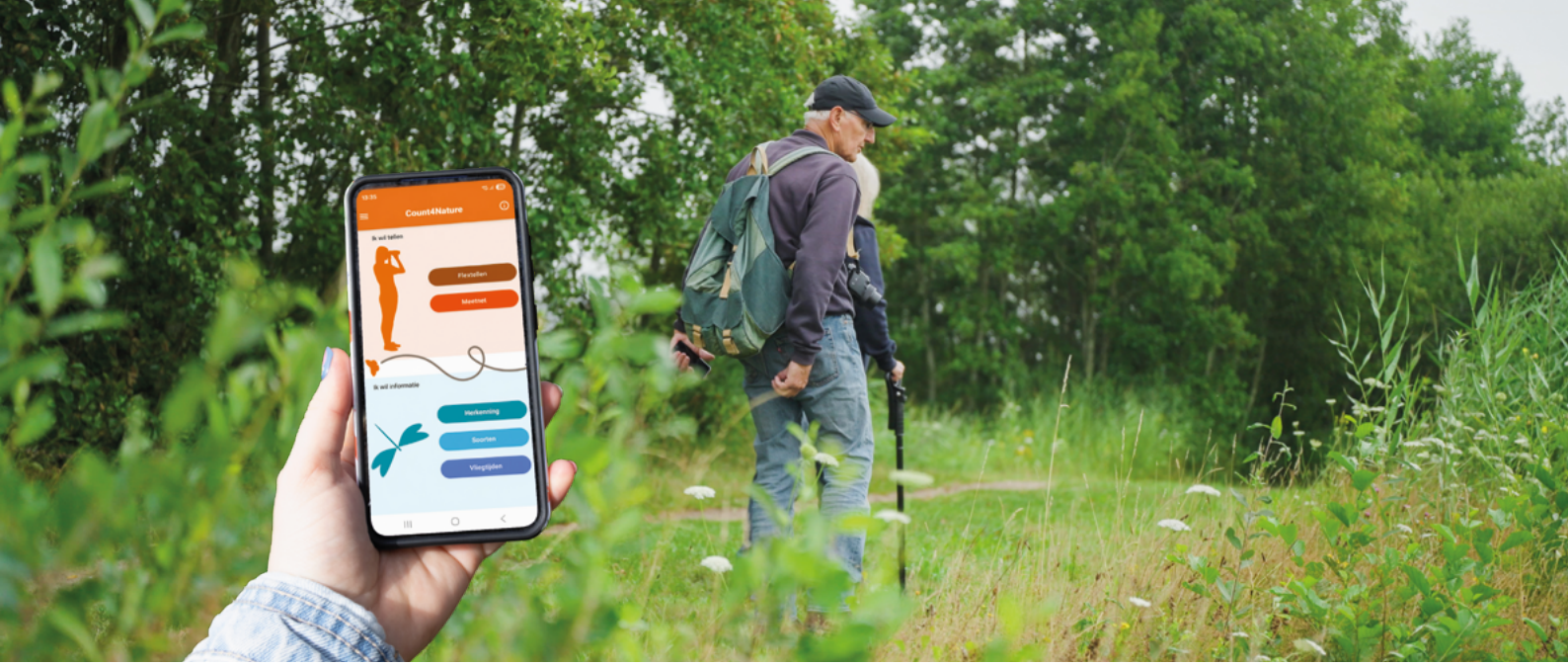
Figuur 1. In 2025 werden er 972.682 waarnemingen van dagvlinders doorgegeven in de Nationale Databank Flora en Fauna. Een recordaantal!

Waarnemersinspanning

Het aantal waarnemingen van vlinders en libellen is door het gemak van invoeren via apps als Obsidentify in de loop van de jaren exponentieel gegroeid. In totaal zijn er momenteel meer dan 15 miljoen Nederlandse dagvlinderwaarnemingen. Voor libellen zijn dat er bijna 5,7 miljoen. Voor beide soortgroepen geldt dat het aantal waarnemingen dat jaarlijks wordt doorgegeven zo'n beetje is vervijfvoudigd ten opzichte van begin deze eeuw.

Nu betekent meer waarnemingen natuurlijk niet dat er ook meer vlinders zijn. Het is alleen maar steeds makkelijker geworden om waarnemingen door te geven en er zijn steeds meer mensen die dat doen. Vlinders zijn er juist steeds minder. Om dat goed te berekenen, moet je dus corrigeren voor de waarnemersinspanning.

Een probleem van losse waarnemingen is dat we vaak niet weten wat de waarnemersinspanning is geweest. Heeft iemand tien vlinders gezien, maar alleen die ene leuke soort ingevoerd? Of heeft iemand op zijn wandelrondje van elke soort alleen maar het eerste exemplaar ingevoerd? En als er helemaal geen

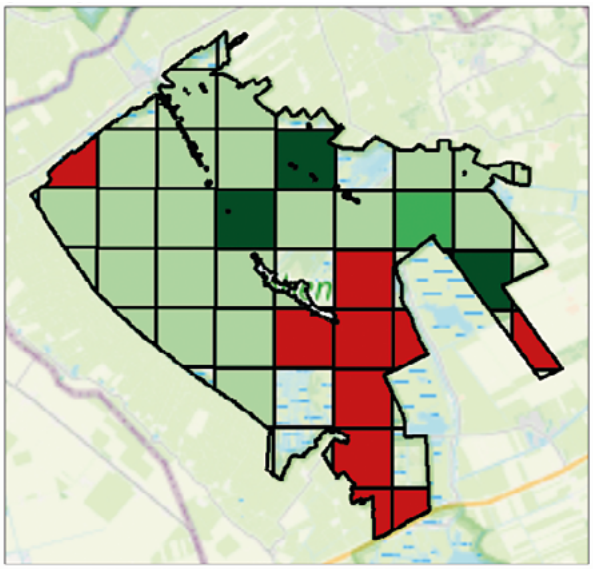
waarnemingen zijn, zijn er dan geen vlinders en libellen, of is er gewoon nog nooit iemand geweest? Al deze vragen worden opgelost door te gaan flextellen in plaats van losse waarnemingen door te geven.

Nulwaarnemingen

Het belang van deze manier van tellen kunnen we illustreren met een voorbeeld uit de praktijk. Omdat Natura 2000-gebieden een speciale beschermingsstatus hebben, is er in die gebieden ook extra veel informatie nodig. Een van de vragen die elke zes jaar beantwoord moeten worden is: in welke kilometerhokken van het gebied komt de doelsoort voor? Laten we eens kijken naar de Habitatrichtlijnsoort groene glazenmaker in N2000-gebied de Weerribben. Het gebied heeft 35 km-hokken met potentieel leefgebied. In 24 daarvan is de soort waargenomen in de afgelopen zes jaar. Daar komt de soort dus voor. In de overige 11 hokken is de soort niet waargenomen. Maar is er ook voldoende gezocht? Om afwezigheid van een soort vast te stellen, moet er een geldige nulwaarneming zijn. En die hebben we pas als we weten dat iemand in de juiste periode in dat hok naar de groene glazenmaker heeft gezocht, maar geen enkel individu heeft gevonden. Ook moet die persoon een substantieel deel van het hok doorzocht hebben, niet alleen maar een heel klein puntje. Met losse waarnemingen hebben we zulke informatie niet, maar met flextellingen wél, omdat de looproute wordt opgeslagen. Zo weten we dat in één hok wel voldoende is gezocht, maar de soort niet is waargenomen. Uit de overige tien hokken hebben we geen geldige nulwaarneming en dus ook geen informatie over aan- of afwezigheid van de groene glazenmaker.

Count4Nature

Flextellen doe je met een app waarmee je waarnemingen kunt doorgeven én de looproute kunt bijhouden. De Vlinderstichting heeft hiervoor de app Count4Nature ontwikkeld. Mocht je al tellen voor een

Teldekking (waarnemingen én nulwaarnemingen) van de groene glazenmaker in de Weerribben in de periode 2020-2025.

van de meetnetten: in deze app is het ook mogelijk om deze routes in te voeren.

Je hoeft geen expert te zijn. Elke wandeling telt mee, ook als je naar de supermarkt loopt of de hond uitlaat. En onthoud: als je helemaal geen vlinders ziet, geeft je telling evenveel informatie als wanneer je wel vlinders ziet. Relax, tel flex en help mee om waardevolle informatie over vlinders en libellen te verzamelen.

Informatie over flextellen, het herkennen van vlinders en een overzicht van geschikte apps vind je op www.vlinderstichting.nl/flextellingen.
Je vindt er ook een promofilmpje om andere mensen enthousiast te maken over flextellen. ●